

М. Ю. Паршина,
аспірант,

ДВНЗ "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури", м. Дніпропетровськ

ОСНОВНІ ОЗНАКИ, КРИТЕРІЇ ТА КЛЮЧОВІ ІНДИКАТОРИ У ВИЗНАЧЕННІ ПОНЯТТЯ РЕГІОНУ

М. Parshina,

post graduate student, State higher education institution "Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture", Dnepropetrovsk

BASIC SIGNS, CRITERIA AND KEY INDICATORS IN DETERMINATION OF CONCEPT OF REGION

Зазначено, що створення наукової основи управління процесами регіонального розвитку передбачає визначення сутності поняття "регіон" як економічної категорії. Розглянуто регіональні парадигми, концепції та наукові підходи до розуміння сутності регіонів. Проаналізовано поняття регіону, які є у наукових працях вітчизняних та закордонних вчених, в енциклопедичних матеріалах, у Декларації щодо регіоналізму в Європі, а також визначень, які надані Європарламентом. На підставі аналізу понятійного апарату з виокремленням глобального контексту виокремлено основні ознаки, критерії та ключові індикатори, що використовуються при формуванні понятійного апарату.

The creation of scientific basis for management of regional development processes foresees determination of concept essence of "region" as an economic category. Regional paradigms, concepts and scientific approaches for the understanding of essence of regions have been considered. The concepts "region" in scientific publications of domestic and foreign scientists, in encyclopedic materials, in European Declaration and also determination of "region" given by Europarlament have been analysed. The basic signs, criteria and key indicators which are used for forming of concept "region" on the analytical basis with the selection of global context have been determined.

Ключові слова: регіон, регіональні парадигми, концепції регіону, підходи, ключові індикатори, ознаки, критерії.

Key words: region, regional paradigms, conceptions of region, approaches, key indicators, signs, criteria.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Дослідження сучасних процесів регіонального розвитку з метою створення наукової основи управління потенціалом регіону з урахуванням регіональної специфіки передбачають визначення сутності поняття "регіон" як економічної категорії. З цією метою є доцільним проведення гносеологічного аналізу визначень цього поняття у матеріалах вітчизняних та закордонних вчених. Виокремлення основних ознак, ключових індикаторів та критеріїв, що використовуються для формування понятійного апарату набуває важливого значення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Чисельна кількість дослідників вітчизняних та закордонних наукових шкіл приділяють значну увагу проблемі формування понятійного апарату.

Поняття "регіон" живають у різних галузях знань для виділення територіальних частин та акваторії за певними ознаками [1; 2; 3; 4; 5 та ін.]. Автори робіт [6; 7 та ін.] визначають поняття "регіон" як базове не тільки для географії, але й для всіх економічних наук, що пов'язані з просторовими, територіальними аспектами суспільного відтворення.

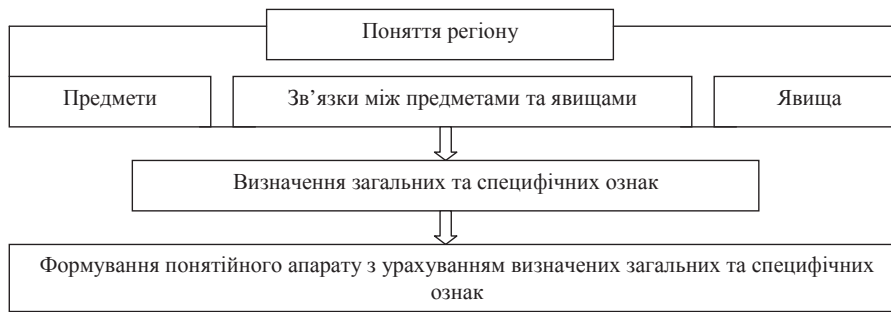
Значна кількість авторів використовують поняття "регіон" при вивченні та дослідженні економічних процесів і явищ на різних рівнях управління, а також на різних рівнях практичного застосування [7; 8; 9 та ін.]. Необхідно зазначити, що існують поняття "регіон", в яких автори намагаються об'єднати різноякісні підсистеми, на які здійснюється одночасний вплив різних чинників, зокрема технологічних, природних, економічних, демографічних, політичних, соціальних тощо. Проте в практичних застосуваннях, на наш погляд, необхідне використання поняття "регіон" з урахуванням специфіки предметної галузі, що досліджується.

Враховуючи величезну кількість наукових поглядів стосовно розуміння соціальної та економічної сутності регіону [1; 4; 6; 8; 10 та ін.], слід зазначити, що на цей час однозначного визначення терміна "регіон" політичною наукою так досі й не знайдено.

Постановка завдання полягає у з'ясуванні сутності поняття регіону з визначенням основних ознак, критеріїв та ключових індикаторів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У філософському словнику [11, с. 494] зазначено, що поняття — це є думка, яка дозволяє відобразити в уза-

Рис. 1. Основні елементи у формуванні понятійного апарату регіону

гальненій формі предмети та явища дійсності та існуючі взаємозв'язки між ними завдяки фіксації загальних і специфічних ознак, в якості яких є властивості предметів та явищ, а також відносин між ними. Грунтуючись на енциклопедичному підході до визначення будь-якого поняття взагалі та з метою визначення сутності поняття регіону, нами запропоновано наступну схему (рис. 1).

При переході від адміністративної економіки до ринкової регіон розглядається як об'єкт ринкових відносин. У роботі [2, с. 15] регіон розглянуто як складну сукупність взаємин його економічних суб'єктів, що формує баланс ринкового попиту та пропозиції та сприяє максимізації соціально-економічного ефекту.

У умовах відкритої економічної системи структура економічних відносин регіону характеризується існуванням наступних рівнів: мегарівень, макрорівень, мезорівень та мікрорівень. Враховуючи результати досліджень [1; 3; 6; 8 та ін.], представимо в упорядкованому вигляді ці рівні з визначенням сутності економічних відносин та особливості проведення досліджень на кожному з цих рівнів (табл. 1).

На підставі енциклопедичних матеріалів [11, с. 495] слід зазначити, що у кожному понятті слід розрізняти його зміст та обсяг. Зміст поняття — це сукупність ознак предметів, які відбиваються в понятті [11, с. 495]. Таким чином, до основних ознак, що характеризують поняття "регіон" слід віднести: комплексність, цілісність, спеціалізацію, керованість, тобто наявність політико-адміністративних органів управління, які зазначені у роботі [10, с. 114].

Обсяг поняття — це множина (клас) предметів, кожному з яких належать ознаки, які відносяться до змісту поняття [11, с. 495]. До обсягу поняття регіону при проведенні досліджень регіонів України можна віднести множину, яка утворена з окремих регіонів, зокрема Дніпропетровський регіон, Харківський, Одеський тощо.

Використання формальної логіки у відношенні до змісту та обсягу будь-якого поняття дозволяє зазначити існування закону їх зворотнього відношення, у відповідності до якого чим більший зміст поняття, тим менше його обсяг та навпаки [11, с. 495]. Зокрема, якщо до

змісту поняття регіону додати ознаку спеціалізації, тоді зміст такого поняття, мається на увазі, наприклад, поняття промислового регіону, зростає, тому що зростає кількість ознак, проте обсяг поняття промислового регіону буде меншим. Так, кількість промислових регіонів України є значно меншою від загального обсягу всіх регіонів країни. Зокрема в ході проведених досліджень [12, с. 220—226] запропоновано методичний підхід щодо визначення типології регіону за окремими ознаками, що дозволило встановити різні типи регіонів України.

Зазначимо, що взагалі відома [5, 13] деяка кількість парадигм та концепцій (табл. 2). Зокрема у роботі [5] згідно з різноманітними механізмами впливу визначено сутність відомих регіональних парадигм. Наукову основу управління регіональною економікою та процесами регіонального розвитку складають декілька концепцій [1; 4; 9; 13 та ін.].

У роботах [6; 7; 8 та ін.] зазначено, що термін "регіон" може характеризуватися різною природою (географічною, економічною, природною, політичною, історичною, культурною, соціальною тощо), тому, слід погодитися з думкою, що у зв'язку з цим можна спостерігати різноманіття напрямків і методичних концепцій у теоретичних і прикладних дослідженнях економічного розвитку на регіональному рівні. Слід зазначити, що найбільшого поширення при дослідженнях економічного розвитку на рівні регіонів набули наступні концепції, які узагальнені авторами роботи [13].

Аналіз робіт [1; 2; 4; 8] дозволяє констатувати існування значної кількості наукових підходів до розуміння сутності регіону, зокрема відомі економіко-географічний підхід, регіонально-комплексний підхід, соціологічний, адміністративний, проблемний та точковий підходи. Сформовані декілька напрямів досліджень, поряд з якими слід зазначити існування районного, економіко-географічного та регіонально-економічного напрямів досліджень. У рамках зазначених підходів та напрямів досліджень регіон розглядають як локальну соціально-економічну систему, як полюс економічного зростання, як "функціональне" явище, як агломеровану систему та як політичну систему.

Таблиця 1. Особливості досліджень з визначенням сутності економічних відносин регіону

Рівень економічних відносин	Сутність економічних відносин	Особливість досліджень регіону
Мегарівень	Відносини «регіон – іноземні господарюючі суб'єкти»	Регіон досліджується як частина світової економічної системи
Макрорівень	Відносини «держава – регіон»	Регіон досліджується як частина національної економіки країни, об'єкт регіональної політики
Мезорівень	Відносини «регіон – держава»; «регіон – регіон»	Регіон досліджується як частина національної економіки країни і мезоекономічних відносин, що утворилися в наслідку територіально-галузевого розподілу праці
Мікрорівень	Відносини «регіон – господарюючі суб'єкти регіону»; «регіон – органи місцевого самоврядування»	Регіон представляється у вигляді єдиного регіонального відтворювального процесу, який інтегрує відтворювальні процеси на рівнях суб'єктів мікроекономіки

Таблиця 2. Регіональні парадигми та концепції

Регіональні парадигми	Концепції регіону
Регіон як квазікорпорація	Регіон як суб'єкт власності
Регіон як ринок	Регіон як учасник підприємництва
Регіон як квазідержава	Регіон як спільність людей
Регіон як соціум	Регіон як підсистема державної системи управління

Поряд зі значною кількістю різноманітних підходів до розуміння сутності регіонів доцільним є упорядкування існуючого понятійного апарату на основі аналізу наукових праць вітчизняних та закордонних вчених, визначень, які викладені в енциклопедичних матеріалах, у Декларації щодо регіоналізму в Європі, а також визначень, які надані Європарламентом. Ґрунтуючись на значній множині цих визначень з виокремленням глобального контексту та поняття регіону у вузькому значенні маємо визначити основні ознаки, критерії та ключові індикатори (рис. 2).

У Декларації щодо регіоналізму в Європі регіон визначається як "територіальне утворення, яке сформовано у законодавчому порядку на рівні, що є безпосередньо нижчим після загальнодержавного, та наділене політичним самоврядуванням" [14].

Європарламент у 1988 році прийняв "Хартію регіоналізації", в якій поняття регіон подано наступним чином: "Регіон — це територія, що з географічного погляду створює політичну цілісність, або комплекс територій, який є закритою структурою і населення якого визначається певними спільними рисами та виявляє бажання й надалі зберігати існуючу цілісність" [15, с. 125].

В економічній енциклопедії під регіоном розуміють територію країни із специфічними природно-кліматичними та

економічними умовами і характерною спрямованістю розвитку продуктивних сил з урахуванням демографічних, історичних, соціальних особливостей, що здійснюється на основі національно-економічних та регіональних законів, внаслідок чого формуються регіонально-економічні відносини [16, с. 186]. В інших енциклопедичних матеріалах [17] регіон трактується як певна територія, що має цілісність і взаємозв'язок її складових елементів.

Відомі спроби вчених розглянути поняття регіону, як у глобальному контексті, так і у вузькому значенні [1; 2; 4; 8 та ін.]. Зокрема, у глобальному контексті регіон може бути визначений як група прилеглих країн, що становлять окремий економіко-географічний чи близький за національним складом і культурою, або ж однотипний за суспільно-політичним ладом район світу.

У вузькому значенні, одні дослідники пропонують визначати регіон як господарсько-економічну спільність (наприклад, український Донбас, німецький Рур, американський Середній Захід, російський Волго-В'ятський регіон тощо), інші — як географічно-адміністративну одиницю (область — в Україні, земля — у Німеччині, штат — у США, воєводство — у Польщі тощо), треті як культурно-історичну територію (Буковина, Гуцульщина, Поділля — в Україні, Нова Англія — у США тощо) [6; 7; 8 та ін.].

Рис. 2. Основні ознаки, критерії та ключові індикатори у визначенні поняття регіону

Американські вчені П. Джеймс та Дж. Мартін також під регіоном розуміють цілісну ділянку території, яка відрізняється певною однорідністю у своїй основі, але не має чітких кордонів [10].

Іноді поняття "регіон" ототожнюють з поняттями "область", "район". Наприклад, вважається, що регіон — це "певна територіальна одиниця (район, область, зона), що вирізняється від інших таких же одиниць специфічними рисами (географічними, геологічними, етнографічними, економічними тощо)" [17]. Зокрема, на думку західних економістів, регіон — це одиниця, яка певним чином реагує на зміни умов, які впливають на економічне зростання та добробут [18].

Вітчизняні науковці вважають, що регіон — це "цілісне природно-територіальне або природно-соціальне об'єктивне утворення, у межах якого відбувається взаємодія і взаємний розвиток усіх природних та соціально-економічних об'єктів і процесів, ареал якого визначається відповідно до певних цілей — економічних, природних, демографічних тощо; по літико-адміністративне суб'єктивне утворення, у межах якого всі процеси не можуть відбуватися без координації та управління — одиниця адміністративно-територіального розподілу країни" [19].

Автор роботи [15] звертає увагу на визначення регіону, яке надають І. Баджа та К. Ньютона. Вчені зазначають, що регіон — це територія, яка є реальною спільністю з географічного погляду, або така територіальна спільність, де існує спадкоємність і населення якого поділяє певні загальні цінності та прагне зберегти і розвинути свою самобутність з метою стимулювати культурний, економічний та соціальний прогрес [15, с.124].

Інша група дослідників, зокрема Г.В. Гутман, А.А. Мирєдов, С.В. Федін, розглядають регіон як "територіальне утворення, що має чітко окреслені адміністративні межі, у межах яких відтворюються соціальні та економічні процеси забезпечення життя населення, зумовлені місцем регіону в системі територіального й суспільного розподілу праці" [20, с. 12].

За результатами досліджень можна констатувати, що ключовими індикаторами поняття "регіон" є, по-перше, певна територія, яка географічно відокремлюється зі складу загальної території країни; по-друге, населення, яке проживає на цій території і має певні спільні особливі характеристики щодо решти населення цієї країни. Третім індикатором повинна бути самоідентифікація або самоусвідомлення наявності в цій групі людей з певними особливостями. Цей індикатор передбачає перевагу регіональної самоідентифікації над загальнонаціональною [15, с.125].

З погляду суб'єкта політичного процесу "регіони" можна розглядати, по-перше, як об'єкт державного управління з єдиним територіальним простором, що вирізняється певними ознаками (географічними, економічними, історичними, етнічними та ін.) і як адміністративно-територіальну одиницю; по-друге, як організований у просторі суб'єкт прийняття політичних рішень, який виступає як суб'єкт самоврядування та самостійний фактор політичного тиску, зазначено автором монографії [5, с. 27].

Поряд з цим існують також інші визначення поняття регіон [6; 7; 8; 9]:

— при дослідженні промислового потенціалу регіону, регіон — територіальна виробничо-ресурсна система;

— при дослідженні соціологічних проблем, регіон — населення певної території, що розвивається;

— при дослідженні поточного стану і вибору найбільш ефективних варіантів використання і подальшого розвитку економічного потенціалу виділеної території, регіон — комплекс територіальних взаємопов'язаних проблем.

З.В. Герасимчук розглядає регіон як певний територіальний оптимум, тобто сукупність найсприятливіших соціально-економічних і природних умов на певній території, які при правильній організації мають надавати змогу найбільш ефективного використання природних, трудових ресурсів, а також виробничої та соціальної інфраструктури [9]. Отже, територіальний розвиток сприймається через призму оптимізації.

Відомий також підхід, коли під поняттям розуміють систему знань, яка є фрагментами тих або інших наукових теорій. Відповідні системи знань передбачають визначення понять, встановлення їх взаємозв'язків з іншими поняттями системи. Як зазначено у роботі [11, с. 494] із сукупності таких знань можна отримати нові знання про об'єкт, що досліджується, у логічній послідовності. Так, на основі вивчення та визначення взаємозв'язків понять "регіон", "потенціал" та "ефективність використання потенціалу" можна на науковій основі побудувати концепцію підвищення ефективності використання потенціалу регіону.

Маємо підкреслити, що господарство нашої країни поєднує систему складових певних територій, у сфері яких є матеріальне виробництво (промисловість, сільське господарство, транспорт, будівництво) так і діяльність, яка забезпечує життєдіяльність суспільства, тобто соціальна сфера. Тому, дослідження регіонального розвитку має відбуватися з урахуванням реального сектору економіки, тобто з урахуванням видів економічної діяльності та соціального сектору економіки.

ВИСНОВКИ

Проведенні дослідження щодо з'ясування сутності поняття регіону з визначенням основних ознак, критеріїв та ключових індикаторів дозволяють зазначити економічну сутність при формуванні понятійного апарату з урахуванням визначених загальних та специфічних ознак регіону.

Зокрема виділення ключових індикаторів дозволяє зазначити необхідність врахування регіональних особливостей при проведенні наукових досліджень. Визначення основних ознак, а саме таких, як комплексність, цілісність, спеціалізація та керованість мають бути покладеними в основу формування науково-методичних підходів до оцінки ефективності використання потенціалу кожного регіону з урахуванням його спеціалізації та розробки ефективних методів управління регіональною політикою. Зазначені критерії мають бути врахованими при створенні систем стратегічного управління потенціалом регіону.

Подальші дослідження спрямовані на встановлення взаємозв'язків між поняттями "регіон", "потенціал" та "ефективність використання потенціалу" з метою побудови концепції підвищення ефективності використання потенціалу з урахуванням регіональних особливостей та визначеної типології регіону.

Література:

1. Данилишин Б.М. Соціально-економічні проблеми розвитку регіонів / Б.М. Данилишин, А.Г. Чернюк, М.І. Фашеський. — Черкаси: ЧТУ, 2006. — 315 с.
2. Дорогунцов С.І. Теорії розміщення продуктивних сил і регіональної економіки / С.І. Дорогунцов, Я.Б. Олійник, А.В. Степаненко. — К.: СТАФЕД-2, 2001. — 143 с.
3. Павленко А.Ф. Основи регіональної діагностики / А.Ф. Павленко, Я.Б. Олійник, А.В. Степаненко. — К.: Обрії, 2003. — 71 с.
4. Соловйов В.П. Інноваційний розвиток регіонів: питання теорії та практики: монографія / В.П. Соловйов, Г.І. Кореняко, В.М. Головаток. — К.: Фенікс, 2008. — 224 с.
5. Татаренко Т. Регіональний фактор у політичному житті України: монографія / Т. Татаренко. — Луганськ: Вид. "СНУ ім. В. Даля", 2005. — 416 с.

6. Александров І.О. Стратегія сталого розвитку регіону: моногр. / І.О. Александров, О.В. Половян, О.Ф. Коновалов, О.В. Логачова, М.Ю. Тарасова; за заг. ред. д. е. н. І.О. Александрова / НАН України, Ін-т економіки пром-сті. — Донецьк: Вид-во "Ноулідж", 2010. — 203 с.

7. Аналіз сталого розвитку — глобальний і регіональний контекст: моногр. / Міжнар. рада з науки (ICSU) [та ін.]; наук. кер. М.З. Згуровський. — К.: НТУУ "КПІ", 2010. — Ч. 2. Україна в індикаторах сталого розвитку. — 359 с.

8. Варналій З.С. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку: монографія / Національний ін-т стратегічних досліджень / З.С. Варналій, А.І. Мокій, О.Ф. Новікова, О.Ф. Романюк, С.А. Романюк. — К.: Знання України, 2005. — 498 с.

9. Герасимчук З.В. Регіональна політика сталого розвитку: методологія формування, механізм реалізації / З.В. Герасимчук. — Луцьк: Надстир'я, 2000. — 250 с.

10. Симкін Д.Г. Теоретические основы развития региона в современных условиях / Д.Г. Симкин // Вестник ОГУ. — 2010. — №8 (114). — С. 114—117.

11. Философский энциклопедический словарь / Редкол.: С.С. Аверинцев, Э.А. Араб-Оглы, Л.Ф. Ильичёв и др. — [2-е изд.]. — М.: Сов. энциклопедия, 1989. — 815 с.

12. Паршина М.Ю. Визначення типології регіонів України за показниками випуску продукції / М.Ю. Паршина // Вісник Приазовського державного технічного університету. Сер.: Економічні науки: Зб. наук. праць. — Маріуполь: ДВНЗ "Приазовський державний технічний університет", Вип. 28. — 2014. — С. 220—226.

13. Лапаева М.Г. Управление социально-экономическим развитием региона в условиях становления сетевой экономики: монография / М.Г. Лапаева, И.Н. Корабейников, Е.Н. Макеева. — Оренбург: ИПК ГОУ ОГУ, 2009. — 268 с.

14. Декларація щодо регіоналізму в Європі / Асамблея Європейських Регіонів, 1996. — 12 с.

15. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи: монографія / А. Романюк. — Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. — 391 с.

16. Мочерний С.В. Економічна енциклопедія: У 3-х т. Т.3 / С.В. Мочерний (відп.ред.) та ін. — К.: Видавничий центр "Академія", 2002. — 256 с.

17. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1 / Редкол. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. — К.: Вид. центр "Академія", 2000. — 864 с.

18. Hoover Edgar M. An Introduction to Regional Economics. The Web book of regional science, Regional research Institute, West Virginia university / Edgar M. Hoover, Frank Giarratani. — Режим доступу: www.rri.wvu.edu/WebBook/Giarratani/chapternine.htm#9.1.

19. Енциклопедичний словник з державного управління / Уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.Б. Ковбасюка, В.П. Трощинсько-го, Ю.П. Сурміна. — К.: НАДУ, 2010. — 820 с.

20. Гутман Г.В. Управление региональной экономикой / Г.В. Гутман, А.А. Мираедов, С.В. Федин. — М.: Финансы и статистика, 2001. — 176 с.

References:

1. Danylyshyn, B.M. (2006), Social'no-ekonomichni problemy rozvytku regioniv [Social and economic problems of regions development], ChTU, Cherkasy, Ukraine.

2. Doroguncov, S.I. (2001), Teorii' rozmishhennja produktyvnyh syl i regional'noi' ekonomiky [Theories of placing of productive forces and regional economy], STAFED-2, Kyiv, Ukraine.

3. Pavlenko, A.F. Olijnyk, Ja.B. and Stepanenko, A.V. (2001), Osnovy regional'noi' diagnostyky [Base of regional diagnostics], Obrii', Kyiv, Ukraine.

4. Solovjov, V.P. Korenjako, G.I. and Golovatjuk, V.M. (2008), Innovacijnyj rozvytok regioniv: pytannja teorii' ta

pratyky: Monografija [Innovative development of regions: question of theory and practice: Monograph], Feniks, Kyiv, Ukraine.

5. Tatarenko, T. (2005), Regional'nyj faktor u politychnomu zhytti Ukrai'ny: Monografija [Regional factor in political life of Ukraine: Monograph], "SNU im. V. Dalja", Lugansk, Ukraine.

6. Aleksandrov, I.O. Polovjan, O.V. Konovalov, O.F. Logachova, O.V. and Tarasova, M.Ju. (2010), Strategija stalogo rozvytku regionu: monogr [Strategy of steady regional development: Monograph], Noulidzh, Donets'k, Ukraine.

7. Zgurov's'kyj, M.Z. (2010), Analiz stalogo rozvytku — global'nyj i regional'nyj kontekst: monogr. Ukrai'na v indykatorah stalogo rozvytku [Analysis of steady development in global and regional context: Monograph. Ukraine in the steady development indicators], KPI, Kyiv, Ukraine.

8. Varnalij, Z.S. Mokij, A.I. Novikova, O.F., Romanjuk, O.F. and Romanjuk, S.A (2005), Regiony Ukrai'ny: problemy ta prorytety social'no-ekonomichnogo rozvytku: Monografija [Regions of Ukraine: problems and priorities of social and economic development: Monograph], Znannja Ukrai'ny, Kyiv, Ukraine.

9. Gerasymchuk, Z.V. (2000), Regional'na polityka stalogo rozvytku: metodologija formuvannja, mehanizm realizacii' [Regional policy of steady development: forming methodology, mechanism of realization], Nadstyr'ja, Lutsk, Ukraine.

10. Simkin, D.G. (2010), "Theoretical bases of region development in modern conditions", Vestnik OGU, vol. 8 (114), pp. 114—117.

11. Averincev, S.S. Arab-Ogly, Je.A. and Il'ichjov, L.F. (1989), Filosofskij jenciklopedicheskij slovar' [Philosophical encyclopedic dictionary], Sov. jenciklopedija, Moscow, USSR.

12. Parshyna, M.Ju. (2014), "Determination of type of Ukraine regions by the products indices", Visnyk Pryazov's'kogo derzhavnogo tehničnogo universytetu. Ser.: Ekonomichni nauky, vol. 28, pp. 220—226.

13. Lapaeva, M.G. (2009), Upravlenie social'no-jekonomichskim razvitiem regiona v uslovijah stanovlenija setевой ekonomiki: monografija [Management socio-economic development of region in the conditions of network economy: monograph], IPK GOU OGU, Orenburg, Russia.

14. Asambleja Jevropejs'kyh Regioniv (1996), [Declaration about the region theory in Europe], Secretariat General Immeuble Europe, Place des Halles, France.

15. Romanjuk, A. (2007), Porivnjaj'nyj analiz politychnykh instytutiv krajin Zahidnoi' Jevropy: Monografija [Comparative analysis of political institutes of countries in Western Europe: Monograph], Vydavnychyj centr LNU im. Ivana Franka, Lviv, Ukraine.

16. Mochernyj, S.V. (2002), Ekonomichna encyklopedija, t-3 [Economic encyclopedia, vol-3], Vydavnychyj centr "Akademija", Kyiv, Ukraine.

17. Mochernyj, S.V. (2000), Ekonomichna encyklopedija, t-1 [Economic encyclopedia, vol-1], Vydavnychyj centr "Akademija", Kyiv, Ukraine.

18. Hoover, E. and Giarratani, F. (2010), "An Introduction to Regional Economics. The Web book of regional science, Regional research Institute", West Virginia university, [Online], available at: www.rri.wvu.edu/WebBook/Giarratani/chapternine.htm#9.1 (Accessed 16 Mai 2015).

19. Surmin, Ju.P. Bakumenko, V.D. and Myhnenko, A.M. (2010), Encyklopedychnyj slovnyk z derzhavnogo upravlinnja [Encyclopedic dictionary for state administration], NADU, Kyiv, Ukraine.

20. Gutman, G.V. (2001), Upravlenie regional'noj jekonomikoj [Regional economy management], Finansy i statistika, Moscow, Russia.

Стаття надійшла до редакції 23.09.2015 р.